

ЗАКОН

О устројству централне државне управе у Краљевини Србији*)

§ 1.

Ради бољег отправљања послова подељена је државна управа на више министарстава на челу којих стоје министри који као главе струке руководе у име Краља поверене им послове.

§ 2.

У Србији има седам министарстава: 1)

- 1., Министарство Правде;
- 2., Министарство просвете и црквених дела;

*) У овоме закону замењене су речи: „Књажевство Србије“ са „Краљевина Србија“, а „Књаз“ са „Краљ“, — према закону о проглашењу Краљевине од 22 фебруара 1882 год. Зб. 37. ст. 54.

1., 21-ХП-1882 г. установљено је осмо министарство (види стр. 27 ове књиге)

- 3., Министарство иностраних дела;
- 4., Министарство унутрашњих дела;
- 5., Министарство финансије;
- 6., Министарство војено; и
- 7., Министарство грађевина.

Но Краљ може, кад за добро нађе, и два министарства једном министру поверити.

§ 3.

За прегледање и контролисање државни и јавни рачуна о примању и издавању, постоји при државном Савету*) Главна Контрола, које власт и начин рада опредељен је нарочитим законом.

§ 4.

Министри су непосредни органи Краља и равни између себе, но међу њима је један, кога Краљ наименује, Председатељ Министарског Савета.

§ 5.

Министри раде своје послове сваки по својој струци, независно један од другога; но они састављају заједно министарство

*) Главна је Контрола сада засебно тело.

које представља јединство правитељства; и по томе предлози, које министри Савету државном чине, сматрају се као предлози целог правитељства. С тога сви пројекти закона и све што је опште и од важности и уплива на целу земљу и управу, има се претходно решавати у Савету министарском, а Савету државном предложиће такве ствари они министри, којих се струке оне тицале буду.

§ 6.

Министри говоре и раде званично у своје име и издају званична акта само са својим потписом.

Но они могу на своју одговорност опомоћити помоћнике или начелнике дотичне, да по својим струкама потписују и отправљају обичне текуће послове.

Нарочито правило усвејено у министарском Савету, одредиће ближе круг ове надлежности помоћника и начелника.

§ 7.

Главне су дужности и права министара:

Да руководе послове поверене им струке и брину се о унапређењу исте;

Да се старају о извршењу закона и уредаба;

Да по својим струкама подносе Краљу и противпотписују акта, која Краљевско решење покрећу;

Да спремају нужне пројекте закона и уредаба као и све потребне мере по својим струкама;

Да предлажу Краљу званичнике за своја подручија;

Да извршују надзор и контролу над подчињеним надлежateljствима и чиновницима;

Да спремају буџете по својим струкама, управљају трошењем отворени им кредита, и од тога рачун дају.

Понаособне дужности и права министара зависе од природе службе, која им је поверена.

§ 8.

За потпомагање у отправљању послова имају министри потребан број потчињених

чиновника, који као помоћници и начелници спремају решавање послова у министарству, или као секретари, столоничалници, протоколисте и т. д. старају се о формалним канцеларијским пословима.

Начелници су управитељи канцеларија; они се имају бринути за израђивање послова, за рад и тачност у пословима. Њима је потчињен сав канцеларијски персонал и они се имају бринути за одржање дисциплине у канцеларији.

§ 9.

Помоћници и начелници имају саветујући глас; но министар решава све самостално и његово га мненије не веже.

§ 10.

Министри не само дају подчињеним надлежateljствима и чиновницима настављења о формалном вођењу послова, но има право, у границама закона, одобравати или мењати решења потчињених власти и решавање у последњем степену.

§ 11.

По §§ 28 и 34 устројења државног Савета, министри и њихови заступници имају слободан улазак у заседаније Савета државног, са објашњавајућим гласом. Но Краљ може осим тога одредити у приликама комесаре да предлоге владе пред државним Саветом објасњавају.

§ 12.

Министра, који осуствује, или иначе на дужност долазити не може, заступниће који од његових другова, или који виши чиновник, кога Краљ одреди.

§ 13.

Краљ поставља и мења министре по свом нахођењу. Но нико се противу воље за министра поставити не може.

Права иступајућег министра прописана су у § 37 закона о чиновницима.

§ 14.

Министри су одговорни Скупштини и Краљу за неизвршење закона.

Закон нарочити наредиће ближе о томе.

Савет министарски.

§ 15.

Савет министарски састављају сви министри под председавањем председатеља Савета министарског, ако Краљ сам не председава.

§ 16.

Савет министарски постоји да би се пројекти закона и уредаба и све важне мере и наредбе свестрано и зрело могле претресати и извршивати као и да би се одржало единство и једнообразност у делима правитељства и управе.

§ 17

(Одредбе овога §-а о давању чиновника под суд и стављању у пензију, укинуге су најновијим законом о чиновницима грађ. реда од 15. фебруара 1864 год. в. збор. 17. стр. 6.)

§ 18.

Председатељ министарског Савета сматра се као глава министарства. Он противпотписује сва она акта, која од Краља проистичу а не спадају у дужност и надлежност ни једног од других министара, као

н. пр. указе за постављање чланова државног Савета и т. д.

Саветовања у министарском Савету стављају се у протокол, на који се сви присуствујући министри потписују.

Министарство правде.

§ 19.

Ради старања да се у земљи правда изриче и врши, постоји министарство Правде; по томе спада међу нарочите дужности министра правде, као главе овог министарства:

1., да пази, да се сва надлежатељства, која су постављена да правду досуђују држе у законим границама, и да своје дужности доиста врше;

2., да се брине о унапређењу правосудства и целисходном уређењу послова, без да тиме у ичему сме изменити или допунити законодавна наређења или ограничити независност судског делања;

3., да пази, да се пресуде извршују онако као што су изречене, и да се стара и о добром уређењу и одржању затвора;

4., да подноси Краљу молбе за помиловање и умекшавање судом осуђени казни и изјављује своје мненије о неумесности молби;

5., да води бригу о уређењу, печатању и издавању зборника и уредаба земаљских.

§ 20.

Под министарством правде стоје пупиле; и по томе се министар правде има старати о добром уређењу пупилских надлежатељства и водити надзор над њима.

§ 21.

Под министарством правде стоје сви цивили државни судови за грађанска и кривична дела и сва заведенија затвора.

§ 22.

Министар правде уједно је и чувар државног печата. Он га ставља, у име Краља, на све законе с речима: видео и ставио државни печат, чувар државног печата, министар правде Н. Н.

Министарство просвете и црквених дела

§ 23.

Брига о моралном и научном развићу и унапређењу народа, поверена је министар-

ству просвете и црквених дела. Међу његове нарочите дужности и права спада по томе:

- 1., руковођење јавног настављања;
- 2., брига о оснивању школа, одржавању истих у напредном стању и снабдевању с добрим наставницима.
- 3., управа и надзор над свима цивилним школама, јавним и приватним, и над свима учебним, научним и књижевним заведењима, друштвима и збиркама

Као министарство црквених дела.

- 1., оно ће се старати да се извршују закони који се тичу вере и цркве;
- 2., имајући свагда пред очима да се христијански закон православног источног исповеданија сматра као положени основ и средство, којим се благодравије народно развија, изображава и снажи, оно ће, у договору са духовним властима нарочито старати се о одржању и унапређењу вере православне, о оснивању потребних заведења за изображавање свештенста, о одржавању нужних манастира, о пристојном снабдењу свештенства, о сразмерном подељењу

епархија, протопрезвитерата и парохија и у опште о подизању, обнављању и процветању храмова Божијих;

3., оно ће заступати права признатих верозаконних друштава и над истим надзиравати.

§ 24.

Министарство просвете и црквених дела има под собом управу државне књигопечатње.

Министарство иностраних дела.

§ 25.

Задатак је министарства иностраних дела:

- 1., да руководи одношења Србије са страним властима, и одржава званична одношења са страним агентима код краљевског правитељства;
- 2., да преговара о конвенцијама, које би краљевско правитељство са странима могло закључивати и да се стара о тачном испуњавању већ закључених;
- 3., да нази да се права Краљевства и споља ненарушавају;
- 4., да заштићава српске поданике и њихове интересе у страним земљама и да им издаје пасоше за стране земље.

§ 26.

Министар иностраних дела има да прима и Краљу на решење да подноси молбе српских држављана за ношење страних ордена и медаља.

Министарство унутрашњих дела.

§ 27.

У круг делања министарства унутрашњих дела спада :

1., брига о поретку, мира и сигурности лица и имања у земљи, куда спада цела сигурност и полиција санитетска; дакле с једне стране надзор над јавним местима, над штампом и журналистиком и над рђавим људима и друштвима и т. д. с друге стране отклањање свега онога, што би опасно било животу и здрављу грађана и њиховом имању, и старању да се земља снабде са свима средствима и заведенијама нужним за живот и здравље, као што су болнице, апотеке; лекари и т. д.

2., брига о сирочадима и убогима;

3., решавати о примању у српско поданство, у колико законодавнога решења не би требало, и о иступању из истога;

4., управа телеграфском и поштанском службом и свима заведенијама јавног добротинства, („Ова је тачка измењена. Види њезину измену у чл. 4 закона о устројству министарства за народну привреду, збор 39 стр. 313“.)

5., извршење закона о сазивању народне скупштине;

6., претходне мере за регрутирање народне стајаће војске;

7., у опште сва она старања, која нису нарочито другом ком министарству у дужност придана, а по природи задатка овог министарства њему би припадала.

§ 28.

Под министарством унутрашњих дела стоје сва окружна начелства, све ереске и општинске власти, варошка управитељства, сви карантини и састанци и т. д.

Министарство финансија.

§ 29.

Министарство финансија има да води бригу о народном кућењу и да руководи и надзирава администрацију финансијску; по томе :

1., да се брине о изворима државних прихода;

2., да управља државним приходима, истицали они из пореза, ђумрука или других доходака;

3., да се стара о материјалном благодестању, о процветању земаљске радиности, земљеделија, рукоделија и трговине, обрадавању рудника и целисходном руковању са шумама. *(О свему овоме што се помиње у 3 тачки сада се стара министарство привреде. Види чл. 4 закона о устројству министарства за народну привреду. Збор. 39 стр. 313 ;*

4., да заступа према приватнима и пред властима државно имање;

5., да саставља и Савету државном подноси главни годишњи буџет;

6., да исплаћује издатке по буџету и друге кредите, који се министрима отврају.

§ 30.

Под министарством финансије стоје сви ђумруци, сва економна заведенија, заведенија правителствене ергеле и сви јавни

новчани заводи. *(Осим ђумрука, сва остала заведена, која се помињу у овом §-у, стоје сада под министарством привреде. Види чл. 4 закона о устројству министарства за народну привреду. Збор. 39 стр. 313).*

Министарство војно.

§ 31.

Задатак је и позив министарства војног рекрутирање и војничко изображеније како редовне тако и народне војске. Оно има да управља арсеналима, војеним фабрикама и магацинима, да се брине о одевању војске и снабдевању с раном и свими војеним потребама и о свему ономе, што иде на добро одржање и усавршење војске.

Под министарством војним стоје сва војна академија и сва војна надлежатељства.

Министарство грађевина.

§ 32.

У надлежност министарства грађевина спада подизање и одржање главни путова и мостова, пресецање канала, сушење бара,

уређивање река, утврђење обала регулирање јавни улица, старање о извршењу прописа при постројењима; подизање јавни зградња и монумента и т. д.

§ 33.

Овим устројењем падају и губе силу „Устројеније Књажевске Канцеларије“ од 29 маја 1839 год. $\frac{\text{В.№ 1325}}{\text{С.№ 597.}}$ Устројеније централног правленија књажевско-српског од 29 маја 1839 год. $\frac{\text{В.№ 1329}}{\text{С.№ 597.}}$ а и сва друга наређења, која би садржавала што противно устројенију.

$\frac{\text{В.№ 299}}{\text{С.№ 289}}$

10 марта 1862 год. **М. М. Обреновић** с. р.
у Београду **књаз српски**

Председатељ Савета

Јован Мариновић с. р. *Књажевски представник*
попечитељ инострани дела
Главни секретар Савета
Димитрије Матић с. р. **И. Гарашанин** с. р.

(збор. XV стр. 60.).

ЗАКОН

ЗА

Устројство министарства за народну привреду

Чл. 1.

Поред министарства која у смислу §. 2. закона о устројству централне државне управе од 10 марта 1862 већ постоје, устанављава се још и министарство за народну привреду.

Чл. 2.

Задатак је министарства за народну привреду :

а., да се стара о мерама за унапређење свију гранч пољске привреде (земљоделства, сточарства, шумарства, пчеларства, свилоделства и т. д.), за унапређење и развитак трговине, заната, индустрије, саобраћаја и радиности у опште :

б., да води надзор над свима школама и заводима за наставу, по напред изложеним предметима, као и надзор над свима заводима, друштвима и т. д. за новчане и друге спекулативне радње (банке, кредитне заводе, берзе, приватне штедионице, друштва за

пловидбу, железничка, индустријска друштва и т. п.).

в., да управља поштом и телеграфима као и државном железницом по њеној чисто народно-економној страни (питања тарифна);

г., да води бригу о развиту рударства;

д., да прикупља, разрађује и редовно јавности предаје статистичке податке по свима гранама државне управе и по свима правцима народнога живота.

Чл. 3.

Министарство за народну привреду према задатку своје има ова одељења :

- 1, одељење за земљоделство и сточарство.
- 2, одељење за шумарство.
- 3, одељење за саобраћај, трговицу и радност.
- 4, одељење за рударство.
- 5, одељење за поште и телеграфе.
- 6, одељење за статистику.

На челу ових одељења стоје начелници или референти у рангу секретара прве класе.

Према указаној потреби министар може

поједина одељења раздвајати у одсеке за нарочите гране послова.

Чл. 4.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а тада престају важити одредбе тачке 4. § 27-ог у колико се тиче поште и телеграфа; тачке 3. § 29-ог и 30 осим првог става који гласи: „под министарством финансије стоје сви ђумруца“, у закону о устројству централне државне управе од 10 марта 1862. (Збор. XV стр. 60), као што ће се практички у могућно најскоријем року управе државне ергеле одељење економно, статистичко и рударско из министарства унутрашњих дела одвојити и ставити под управу министарства за народну привреду. А док се наименовањем министра за народну привреду ово министарство формално не образује, министар унутрашњих дела и министар финансија могу наређивати издатке по гранама управе о којима је напред реч, у колико су такви издаци буџетом одобрени.

Препоручујемо свима нашим министрима да овај закон обнародују и о његовом из-

вршењу да се старају; властима пак заповедамо да по њему поступају; а свима и свакоме да му се покоравају.

21 децембра 1882 год.

у Београду

Милан с. р.

Видео и ставио држ. печат

Председник

чувар државног печата

Министарског Савета

министар правде

Министар иностраних дела

Д. Г. Радовић с. р.

М. С. Пироћанац с. р.

*Министар војни
почасни ађут. Њ. В. Краља*

Тих. Николић с. р.

Министар

просвете и цркв. послова

Ст. Новаковић с. р.

Министар финансија

Чед. Мијатовић с. р.

Министар унутр. дела

М. Гарашанин с. р.

Министар правде

Д. Г. Радовић с. р.

Заступник

министра грађевина

Министар унутрашњих дела

М. Гарашанин с. р.

ЗАКОН

О поштама¹⁾

Чл. 1.

Поште као саобраћајно средство, служиће за пренос писама, аманета и осталих ствари и путника.

Чл. 2.

Поште установљавати и држати по Србији искључно је право државе, и нико други неће смети установити нити држати пошту нити друго што, што би могло служити периодичноме пренашању писама.

Али никоме није забрањено, да своја писма по своме слуги или нарочитоме одасланику или по улученој прилици може куда и коме хоће послати.

Чл. 3.

Све поште стоје под непосредним надзором и налозима министра народне привреде.

1) Напомена: У овом закону замењене су речи: „Књаз“ са „Краљ“, према закону о проглашењу Краљевине од 22 фебр. 1882 (Збор. 37 стр. 54); и „министар унутрашњих дела“ са „министар народне привреде,“ према закону о устројству мин. за нар. привреду од 21 децембра 1882 г. (Збор. 39 стр. 313)